

การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
บนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่*

School Administration for Enhancing Student Support Systems
in the Most Challenging and Remote Highland Areas under
the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office

พัฒน์อนิณุช ตระกูลอินคอม^{1*} ชีวิน สุขสมณะ²

Phatanin Trakulincom^{1*} Shewin Suksamana²

¹โรงเรียนแก่น้อยศึกษา เชียงใหม่

¹Kaenoisuksa School, Chiangmai, Thailand

²วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ

²The International College, Payap University, Thailand

*Corresponding author e-mail: phatanin.1981@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ (สพป.ชม.) โดยมีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัด สพป. ชม. โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัด สพป. ชม. และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพป.ชม. ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน สัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ และสรุปผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 3) เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพป.ชม. โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ผลการศึกษาสภาพของการบริหารของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มี

* Received: 30 January 2025, Revised: 14 March 2025, Accepted: 20 March 2025

ระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการพัฒนาแบบการบริหารของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน องค์ประกอบที่ 3 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ และ 3) ผลประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. พบว่า ทั้ง 3 องค์ประกอบ และปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากทุกรายการ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด

ABSTRACT

This research aimed to develop school administration practices to enhance student support systems in the most challenging and remote highland schools under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office (CM-PESA). The specific objectives were to 1) study the current conditions of student support system administration in highly disadvantaged remote highland schools under CM-PESA by reviewing relevant documents, research studies, and conducting expert interviews, 2) develop an administrative model for student support systems in such schools through collaboration with three experts, whose input was collected via interviews and analyzed using content analysis, and 3) evaluate the appropriateness and feasibility of the developed administrative model using an evaluation form administered to nine experts. The research findings were as follows: 1. The current state of the student support system administration in remote highland schools with the highest level of complexity under CM-PESA was at a high level overall. 2. The developed administrative model comprised three key components: 1) the administrative process of the student support system, 2) the implementation of student support system procedures, and 3) the roles and responsibilities of stakeholders, along with the success conditions. 3. The evaluation of the model's appropriateness and feasibility indicated that all three components and the conditions for success were rated at a high level across all items.

Keywords: School Administration; Student Caring and Support System, Highland Schools in Remote Areas

บทนำ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกมิติ ทั้งด้านการเรียนรู้ สุขภาพจิต สุขภาพกาย และพฤติกรรม ระบบนี้เริ่มต้นขึ้นจากแนวคิดในการดูแลนักเรียนแบบองค์รวมที่เน้นการตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล (individualized support) โดยมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องในบริบทของการศึกษาไทย (Department of Mental Health, 2006; Office of the Basic Education Commission, 2010) ในอดีตระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีลักษณะเป็นกิจกรรมเสริมที่เน้นการจัดการปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเท่านั้น เช่น การจัดการปัญหาความประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือปัญหาด้านการเรียนรู้ที่ถดถอย อย่างไรก็ตาม การจัดการในลักษณะนี้เป็นเพียงการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า ซึ่งอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน (Ministry of Education, 2019) เมื่อเข้าสู่ยุคที่สังคมไทยเริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี มีการตระหนักถึงความสำคัญของการให้การสนับสนุนนักเรียนในมิติที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น จึงมีการพัฒนาแนวคิดในการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เน้นการป้องกัน (prevention) และการส่งเสริม (promotion) ควบคู่กันไป โดยมุ่งเน้นที่การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม การเสริมสร้างสุขภาพจิตและสุขภาพกาย การจัดการปัญหาภายในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ และการให้การสนับสนุนที่ต่อเนื่อง (Ministry of Education, 2017)

ภายใต้กรอบแนวคิดนี้ ระบบได้รับการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา (Office of the Basic Education Commission, 2020) การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังสอดคล้องกับนโยบายและกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) ที่เน้นการพัฒนาคนอย่างเป็นองค์รวม เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญหน้ากับความท้าทายในอนาคต (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ยังได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการจัดตั้งและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถาบันการศึกษาไทย (National Education Act, 1999) การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบัน จึงเป็นผลมาจากการเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดจากแนวทางและประสบการณ์ที่ผ่านมาซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการมีระบบที่ครอบคลุม และการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม (Ministry of Education, 2019)

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบันยังขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ขาดความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาวฤทธิกรรมเสี่ยงของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน (2559) ที่ชี้ให้เห็นว่าปัญหาหลักของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดจากการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพในทุกระดับ ทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และเผยแพร่ความรู้สู่สถานศึกษา โดยครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านการประสานงานกับครูบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และชุมชน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องครอบคลุมทั้งการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ทั้งนี้ ครูต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพที่มีความสามารถรอบด้าน ทั้งด้านการสอน การแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม สุขภาพกายและใจที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

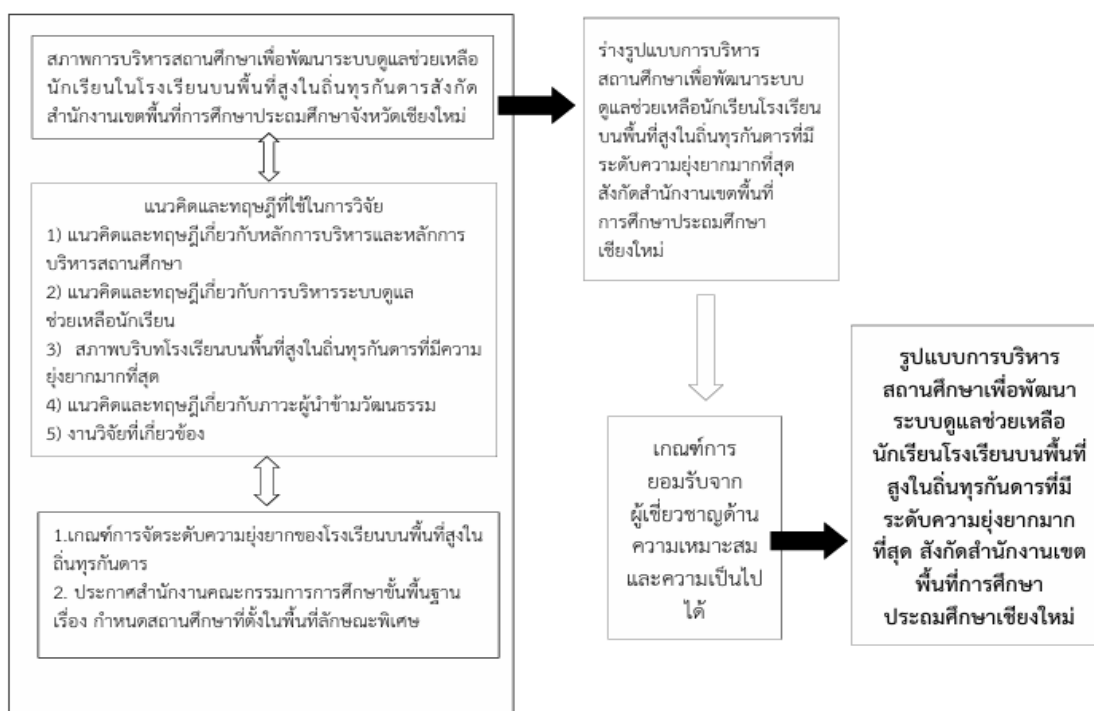
จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (2565) พบว่าโรงเรียนในพื้นที่สูงและทุรกันดารมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเผชิญปัจจัยเสี่ยงหลายประการ เช่น ความยากจน (51.61%) การถูกทอดทิ้ง (5.40%) การถูกทำร้าย (0.55%) และผลกระทบจากเอดส์ (0.40%) ยาเสพติด (0.36%) รวมถึงปัญหาเรื้อรัง (0.13%) และอื่น ๆ (3.835%) ซึ่งอาจส่งผลต่อการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียน จนอาจนำไปสู่การออกจากระบบการศึกษา พื้นที่ดังกล่าวมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับที่ราบ ตั้งอยู่ห่างไกล และมีประชากรชาติพันธุ์อพยพเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้โรงเรียนประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ครูไม่เพียงพอ งบประมาณจำกัด ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน และการคมนาคมที่ยากลำบาก ทั้งยังขาดระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการประสานงานกับชุมชน แม้ว่าจะมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ยังขาดแนวทางที่ชัดเจนและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดเรียน ลาออกกลางคัน พฤติกรรมก้าวร้าว ปัญหาสุขภาพจิต และการใช้สารเสพติด (โรงเรียนแกน้อยศึกษา, 2565) จำเป็นต้องมีมาตรการที่เป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสหรือแนวโน้มที่จะเกิดความเสี่ยงในด้านการเรียนด้านพฤติกรรม ซึ่งมีโอกาสที่จะประสบความล้มเหลวในการศึกษาและบรรลุตามเจตนารมณ์ของวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2560-2579) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาด้านการบริหารของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ขม. เพื่อนำมาพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศไทยอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพป.ชม. เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยที่ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

ขั้นตอนแสดงการวิจัย	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่		
ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุดสังกัดสพ.ชม.	ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุดสังกัดสพ.ชม. และสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูล	สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สพ.ชม.
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่		
พัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุดและตรวจสอบร่างการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สพ.ชม.	(1) นำผลที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 (สภาพการบริหารสถานศึกษา) และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อร่างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. (2) ปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัด สพ.ชม. ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน สัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ และสรุปผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ร่างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่		
ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สพ.ชม.	จัดส่งแบบประเมินให้กับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้มีความรู้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัด สพ.ชม. โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้	รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. (ฉบับสมบูรณ์)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1.1 จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด

ขั้นที่ 1.2 ศึกษาสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัด สังกัดสพ.ชม. ปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง

ประชากรที่ใช้สำหรับศึกษาสภาพของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. จำนวน 42 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

กลุ่มตัวอย่างได้แก่โรงเรียน จำนวน 4 แห่ง โดยเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนที่มีความยุ่งยากมากที่สุดและเป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่

1. โรงเรียนแก่น้อยศึกษา ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ 2. โรงเรียนเทพศิรินทร์ 9 โครงการหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ ต.แม่ฮอน อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ 3. โรงเรียนแม่ถวิลวิทยาคม ต.บ่อสลิ อ.ฮอด จ.เชียงใหม่ และ 4. โรงเรียนบ้านปางอุ๋ง ต.แม่ศึก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามคือบุคลากรจาก 4 โรงเรียนจำนวน 258 คน ได้แก่

1) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 60 คน (โรงเรียนละ 15 คน) 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน 3) ครูประจำชั้นห้องละ 1 คน จำนวน 86 คน 4) สภานักเรียน จำนวน 52 คน 5) ผู้ปกครองสภานักเรียน จำนวน 52 คน

และจากการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างอันประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน 2) ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 4 คน 3) ครูหัวหน้าช่วงชั้น จำนวน 16 คน (โรงเรียนละ 4 คน) รวมทั้งสิ้น 24 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติคือมีประสบการณ์การบริหารในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมแบบเร่งรัด จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เลขรับรอง COA No. 098/2024

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้างที่ได้จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. โดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการสร้างข้อสรุปตามประเด็นจากการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่

มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. นำผลที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อร่างรูปแบบตามองค์ประกอบที่เป็นผลจากการศึกษาและรวบรวมข้างต้น
2. นำร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้อง และเหมาะสมของร่างรูปแบบ
3. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 9 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติคือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัด สพ.ชม. โดยมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำรายละเอียดของความเหมาะสมและความเป็นไปได้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. มากำหนดเป็นประเด็นคำถาม

2. ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหาร

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.โดย

ตอนที่ 1 ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุดสังกัดสพ.ชม.มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

ตอนที่ 2 วิเคราะห์และสังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการสร้างข้อสรุปตามประเด็น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหาร การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.พบว่า มี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน 4) การอำนวยความสะดวก 5) การประสานงาน 6) การรายงาน องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือ พบว่ากระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อนักเรียน องค์ประกอบที่ 3 บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานักเรียน และผู้ปกครองสถานักเรียน

2. สภาพของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ในภาพรวม

ตารางที่ 1 แสดงสภาพของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ด้านการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพการบริหาร			ปัญหาการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ	3.75	0.53	มาก	2.87	0.57	ปานกลาง
2. การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือ	4.44	0.45	มาก	3.51	0.53	มาก
3. บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.98	0.58	ปานกลาง	2.65	0.57	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.72	0.52	มาก	3.01	0.56	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการบริหารของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.72 , S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44 , S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ด้านการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75 , S.D. = 0.53) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านของบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.98 , S.D. = 0.58)

ในส่วนของปัญหาด้านการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูง ในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ในภาพรวมนั้นจะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.01 , S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้วยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.51 , S.D. = 0.53) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.87 , S.D. = 0.57) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ในด้านบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.65 , S.D. = 0.57)

ตารางที่ 2 แสดงสภาพของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. ด้านกระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพการบริหาร			ปัญหาการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. การวางแผน	4.17	0.53	มาก	3.51	0.52	มาก
2. การจัดองค์กร	2.07	0.51	น้อย	2.04	0.75	น้อย
3. การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน	4.08	0.51	มาก	3.19	0.49	ปานกลาง
4. การอำนวยความสะดวก	4.12	0.51	มาก	2.63	0.51	ปานกลาง
5. การประสานงาน	3.99	0.65	มาก	3.45	0.56	ปานกลาง
6. การรายงาน	4.08	0.51	มาก	2.75	0.62	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.72	0.53	มาก	2.87	0.57	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75 , S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17 , S.D. = 0.53) รองลงมาการอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$ = 4.12 , S.D. = 0.51) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08 , S.D. = 0.51) การรายงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08 , S.D. = 0.51) การ

ประสานงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.65) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการจัดองค์กร อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.07$, S.D. = 0.51)

ในส่วนของปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูง ในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาตามรายการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.52) รองลงมากการประสานงาน ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.56) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.49) การรายงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 0.62) การอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.51) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการจัดองค์กร อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.04$, S.D. = 0.75)

ตารางที่ 3 แสดงสภาพของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม. ด้านการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือ

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	สภาพการบริหาร			ปัญหาการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.14	0.56	มาก	2.60	0.62	ปานกลาง
2. การคัดกรองนักเรียน	4.61	0.43	มากที่สุด	2.67	0.62	ปานกลาง
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน	4.52	0.44	มากที่สุด	3.35	0.62	ปานกลาง
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.44	0.43	มาก	4.47	0.42	มาก
5. การส่งต่อนักเรียน	4.49	0.41	มาก	4.49	0.40	มาก
รวมเฉลี่ย	4.44	0.45	มาก	3.51	0.53	มาก

จากตาราง 3 พบว่า สภาพการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาตามรายการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.43) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.44) การส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.45) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.43) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.56)

ในส่วนของปัญหาด้านการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูง ในถิ่นทุรกันดาร ที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ในภาพรวมนั้นจะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาตามรายการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.40) รองลงมาคือ การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน อยู่

ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.42) การคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.62) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$, S.D. = 0.62)

ตารางที่ 4 แสดงสภาพของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพการบริหาร			ปัญหาการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	3.54	0.57	มาก	3.07	0.56	ปานกลาง
2. ครูประจำชั้น	4.28	0.58	มาก	3.13	0.54	ปานกลาง
3. คณะกรรมการสถานศึกษา	2.05	0.59	น้อย	2.45	0.57	น้อย
4. สถานักเรียน	2.63	0.58	ปานกลาง	2.22	0.58	น้อย
5. ผู้ปกครองสถานักเรียน	2.43	0.62	น้อย	2.38	0.61	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.98	0.58	ปานกลาง	2.65	0.57	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาตามรายเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูประจำชั้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.57) สถานักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.58) ผู้ปกครองสถานักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.43$, S.D. = 0.62) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะกรรมการสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.05$, S.D. = 0.59)

ในส่วนของปัญหาบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาตามรายการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูประจำชั้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.56) คณะกรรมการสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = 0.57) ผู้ปกครองสถานักเรียน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.38$, S.D. = 0.61) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานักเรียนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.22$, S.D. = 0.58)

สรุปความคิดเห็นในด้านองค์ประกอบของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสพ.ชม.จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งได้พบหลายหลากประเด็นปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงยังขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ ขาดความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง และ

คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงขาดงบประมาณ การประสานงาน และการพัฒนาบุคลากร ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นด้านการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้ระเบียบสะสมและประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) การคัดกรองผู้เรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนและพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียน การส่งเสริมผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมโฮมรูม จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง การป้องกันและแก้ไขปัญา โดยการปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมในห้องเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การจัดกิจกรรมเสริม การสื่อสารกับผู้ปกครอง เพื่อช่วยเหลือผู้เรียน และการส่งต่อ โดยวิเคราะห์ พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อ ประสานงานกับครูที่รับนักเรียน

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุดโรงเรียนในพื้นที่สูงที่อยู่ภายใต้ สพป.ชม.เผชิญความท้าทายในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่จำกัดและความต้องการเฉพาะของนักเรียน รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องพิจารณาองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการดำเนินการตามระบบ ด้านบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขความสำเร็จ

1. กระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน **ความเหมาะสม:** ต้องปรับให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของนักเรียน เช่น ด้านสุขภาพ การศึกษาพิเศษ และการสนับสนุนจากชุมชน **ความถูกต้อง:** ควรใช้เทคโนโลยีและการฝึกอบรมเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรได้ง่ายขึ้น

2. การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน **ความเหมาะสม:** ควรออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียน และสร้างความร่วมมือกับชุมชน **ความถูกต้อง:** ต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง **ความเหมาะสม:** ควรกำหนดบทบาทของครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาให้ชัดเจน **ความถูกต้อง:** ต้องมีการอบรมและประเมินผลเพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในพื้นที่สูงช่วยเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

โดยสามารถสรุปได้ว่าร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารของ สพป.ชม.ทั้ง 3 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมและความถูกต้องในระดับที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ โดยต้องพิจารณาปรับให้สอดคล้องกับความท้าทายเฉพาะของพื้นที่ รวมถึงการใช้เทคโนโลยี, การสนับสนุนจากชุมชน, และการฝึกอบรม เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ดีที่สุด

ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัด สพป.ชม.ได้แก่ 1)

การพัฒนาครูด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) ความร่วมมืออย่างเข้มของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) งบประมาณในการบริหารจัดการ และ 5) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ไปใช้

ตารางที่ 5 แสดงสรุปผลการตรวจสอบความเป็นเหมาะสมและความเป็นไปได้ ทั้ง 3 องค์ประกอบ และ ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ

รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัด สพ.ชม.	ด้านความเหมาะสม			ด้านความเป็นไปได้		
	N=9			N=9		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.60	0.59	มาก	3.49	0.56	ปานกลาง
องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.46	0.55	มาก	4.43	0.64	มาก
องค์ประกอบที่ 3 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.92	0.61	มาก	3.91	0.56	มาก
ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ	3.83	0.67	มาก	3.91	0.68	มาก
สรุป	3.95	0.60	มาก	3.94	0.61	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าผลประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ สรุปผลได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความเหมาะสม โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.60, S.D.= 0.59) ความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49, S.D.= 0.56)

องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความเหมาะสม โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D.= 0.55) ความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43, S.D.= 0.64)

องค์ประกอบที่ 3 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ความเหมาะสม โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92, S.D.= 0.61) ความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, S.D.= 0.56)

ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ ความเหมาะสม โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D.= 0.67) ความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, S.D.= 0.68)

ผลสรุปของทั้ง 3 องค์ประกอบ และปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ ความเหมาะสม โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95, S.D.= 0.60) ความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94, S.D.= 0.61)

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า มีการดำเนินงานตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) โดยให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาผู้เรียนผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินงาน การจัดองค์กร และการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลการบริหารจัดการครอบคลุมการกำหนดนโยบาย การวางแผนงบประมาณ การประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และการมอบหมายงานให้ครูแนะแนวและครูประจำชั้นเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว อย่างไรก็ตาม ยังคงมีอุปสรรคบางประการ เช่น การขาดแคลนครูที่ปรึกษา และข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยของกฤษฎิณีชา พุทจิระ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) พบว่า ปัญหาสำคัญในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ 1) การคัดกรองนักเรียนและการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ และ 2) การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการช่วยเหลือ นอกจากนี้ ปัญหาในระดับปานกลาง 17 ข้อ ประกอบด้วย ความไม่ชัดเจนของกระบวนการคัดกรองและการจัดเก็บข้อมูลนักเรียน การแจ้งข้อมูลให้ผู้ปกครองทราบ การขาดกิจกรรมที่สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียน ตลอดจนปัญหาการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อจำกัดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนากลไกการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผ่านการพัฒนาเครื่องมือ การอบรมครู และการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นเพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการพัฒนาแนวทางที่ชัดเจนในการคัดกรองและติดตามนักเรียน การพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีสมรรถนะสูงขึ้น รวมถึงการสนับสนุนจากโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551; กฤษฎิณีชา พุทจิระ, 2564)

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ และปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ การคือ องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดบุคลากร 3) การอำนวยการ 4) การประสานงาน 5) การรายงาน องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) คัดกรองนักเรียนและนำผลการคัดกรองมาใช้ดำเนินงาน 3) ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) จัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข 5) ส่งต่อนักเรียน องค์ประกอบที่ 3 บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากรูปแบบการบริหารที่สร้างขึ้นมีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นการนำหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งมีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ทราบจุดดี และจุดที่บกพร่องในการใช้รูปแบบ สำหรับองค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญก็คือ มีการวางแผน และการจัดการองค์กร การจัดบุคลากรการอำนวยการ การประสานงาน และการรายงาน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินงาน ทำให้ได้สารสนเทศ ในการพัฒนาและแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดวัตถุประสงค์ โครงการกิจกรรมให้มีความชัดเจนโดยการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร การจัดโครงสร้างองค์กร (Organizing) เป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมบุคลากรทุกฝ่าย การออกแบบโครงสร้างสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับบริบท ขนาด และสถานการณ์ของแต่ละสถานศึกษา และมีการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง โดยการมอบหมายงานออกเป็นคำสั่ง จัดการประชุม อบรมพัฒนาทีมงานเพื่อให้เกิดการประสานงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ กำหนดหน้าที่ที่มีการแบ่งงานกันทำ จัดโครงสร้าง ระเบียบงานภายในองค์กร กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ของแต่ละกลุ่มไว้แน่นอน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ในหน่วยงานเพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันทำงานไปสู่จุดหมายอันเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อวยชัย ศรีตระกูล (2556) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพบว่า การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย หลักการและแนวคิดในการบริหาร ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหาร ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การส่งต่อนโยบาย การมีส่วนร่วมของบุคลากรและการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การนำองค์กรการปฏิบัติการ การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การปรับปรุงพัฒนาและการประสานงาน เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน ได้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิดการบริหาร 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหาร และ 3) กระบวนการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การนำองค์กร การปฏิบัติการ การตรวจสอบติดตามและประเมินผล การปรับปรุงพัฒนาและการประสานงาน และรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎีกัญญา พุทธิระ (2564) ได้นำเสนอรูปแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะ ประจำสายงานครูประจำชั้น จากการศึกษาแนวคิดหลักการเอกสารประกอบของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของกรมสุขภาพจิต บทบาทหน้าที่ครู ประจำชั้นในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ กระทรวงศึกษาธิการผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบด้านกระบวนการหรือวิธีการได้ 6 องค์ประกอบได้แก่องค์ประกอบที่ 1 รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การเก็บข้อมูลพื้นฐาน รายบุคคลของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยศึกษาข้อมูลรายบุคคล ทำแฟ้มประวัตินักเรียนรายบุคคล จัดเก็บข้อมูลลงระบบฐานข้อมูลดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน องค์ประกอบที่ 2 การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดซึ่งประกอบด้วย การจัดกลุ่ม ที่ต้องส่งเสริมและพัฒนา การจัดกลุ่มนักเรียนในภาวะเสี่ยง การบันทึกข้อมูลการคัดกรองนักเรียน องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมพัฒนา หมายถึง การดูแลนักเรียนและร่วมทำกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนประกอบด้วย กิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมตามความสนใจเฉพาะกลุ่มนักเรียน องค์ประกอบที่ 4 การช่วยเหลือแก้ไข หมายถึง การที่ครูประจำชั้น เข้าไปส่งเสริมและแก้ปัญหาให้กับนักเรียนเพื่อคุณภาพชีวิตและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม หลักสูตรประกอบด้วย การให้คำปรึกษา การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน องค์ประกอบที่ 5 การส่งต่อ หมายถึง การดำเนินการส่งนักเรียนไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายปกครองนักเรียน ฝ่ายแนะแนว ส่งต่อหน่วยงานภายนอก องค์ประกอบที่ 6 การนิเทศ ติดตามและประเมินผล หมายถึง กระบวนการร่วมมือกันระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียนในการร่วมกันชี้แนะ แนะนำ เพื่อให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครู ให้มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรโดยการรายงานผลระหว่าง การ ดำเนินและรายงานผลเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม สรุปผลการดำเนินต่อบริหาร 3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น โดยใช้ค่าความสอดคล้องของ รูปแบบที่สร้างขึ้นกับวัตถุประสงค์ (IOC-Item and Objective Congruence) ผลปรากฏว่ามี ประสิทธิภาพอยู่ในระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งสามารถนำไปทดลองใช้ได้ 4. การทดลองใช้รูปแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้นกับกลุ่มทดลอง จำนวน 6 คน เป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมประชุมครู ประจำชั้นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (2) กิจกรรมการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (3) กิจกรรมการ

ปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียน (4) กิจกรรมการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนด้านการส่งเสริมนักเรียน (5) กิจกรรมการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้านการป้องกัน
และแก้ปัญหา (6) กิจกรรมการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อ (7) กิจกรรมการนิเทศ
ติดตามและประเมินผลการทดลองใช้ปรากฏว่าทุกกิจกรรมมีความร่วมมืออยู่ในระดับดีมากที่สุด 5.
ผลการใช้รูปแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสาย
งานของครูประจำชั้นในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ด้านคุณค่าและด้านความพึงพอใจ ปรากฏผล
ดังนี้ 5.1 ด้านประสิทธิภาพ มีความเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ มีขั้นตอนชัดเจนและ
ปฏิบัติได้ คุ่มค่าเหมาะสมกับระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม สถานที่กำหนด วัตถุประสงค์ไว้อย่าง
ชัดเจน ทดลองใช้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คุ่มค่าเหมาะสมกับงบประมาณ กับบุคคลที่เข้าร่วม
กิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคุ้มค่าเหมาะสมกับสื่อ และอุปกรณ์ที่นำมาปฏิบัติ คุ่มค่า
และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู และผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก 5.2 ด้านประสิทธิผลเกิดประโยชน์ต่อ
การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครู ผู้ปกครองซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดและสามารถปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นได้
อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิผลอยู่ในระดับ มาก 5.3 ด้านคุณค่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา มีความ
จำเป็นต้องกำหนดเป็น นโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียนจำเป็นต้องกำหนดเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติ
ของโรงเรียน ทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีต่อการจัดการศึกษา เป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพต่อการจัด
การศึกษา มีประโยชน์ต่อผู้เรียน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ 5.4 ด้านความพึงพอใจ มีความพึงพอใจ
กับกระบวนการหรือวิธีการของรูปแบบที่ใช้ปฏิบัติการครั้งนี้ มีความพึงพอใจในการนำรูปแบบทางการ
บริหารการศึกษาที่ผู้วิจัยใช้ในการปฏิบัติงานครั้งนี้ มีความพึงพอใจกับผลการจัดกิจกรรมของรูปแบบที่
ใช้ในการปฏิบัติการครั้งนี้ มีความพึงพอใจรูปแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเน้นสมรรถนะประจำสาย
งานของครูประจำชั้น ที่ใช้ปฏิบัติการครั้งนี้ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ และ ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของ
ความสำเร็จ คือ 1) การพัฒนาครูด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) ความร่วมมืออย่างเข้ม
ของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในการให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4)
งบประมาณในการบริหารจัดการ และ 5) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ
บริหารและการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ แพรวรพรรณ วัฒนพันธุ์ และ วรางคณา
จารุสมบุรณ์ (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษาและพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จมีดังนี้ 1) **การพัฒนาบุคลากร:**
การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากบุคลากรที่มีความรู้และ
ความสามารถในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ 2) **ความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน:** การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนใน
กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญ เนื่องจากจะช่วยสร้างความเข้าใจและการสนับสนุนที่
ดีจากทุกฝ่าย 3) **การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ:** การมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและ

การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็น ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา และ 4) **การมีทรัพยากรที่เพียงพอ**: การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นและเพียงพอ เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน จะช่วยให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่พบว่า ทุกองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากเนื่องจาก มีหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งทำให้ผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ทราบถึงการวางแผน การจัดการสถานศึกษา การจัดบุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน และการรายงาน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินงาน ทำให้ได้สารสนเทศในการพัฒนาและแก้ปัญหาย่างต่อเนื่อง โดยกำหนด วัตถุประสงค์โครงการกิจกรรมให้มีความชัดเจนโดยการมีส่วนร่วมของคนในสถานศึกษา การจัดโครงสร้างสถานศึกษา(Organizing) เป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องให้ครอบคลุม บุคลากรทุกฝ่าย การออกแบบโครงสร้างสถานศึกษาขึ้นอยู่กับบริบท ขนาด และสถานการณ์ของแต่ละสถานศึกษา และมีการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง โดยการมอบหมายงานออกเป็นคำสั่ง จัดการประชุม อบรมพัฒนาทีมงานเพื่อให้เกิดการประสานงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ กำหนดหน้าที่ มีการแบ่งงานกันทำจัดโครงสร้างระเบียบงานภายในสถานศึกษา กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ของแต่ละกลุ่มไว้อย่างแน่นอน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ในหน่วยงานเพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันทำงานไปสู่จุดหมายอันเดียวกัน

ดังนั้นองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบและปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ จึงมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ในการที่จะนำรูปแบบนี้ไปใช้จริง เนื่องจากในทุกรายละเอียดของรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาแล้วแต่ละองค์ประกอบ มีแนวทาง แนวการปฏิบัติ และรายละเอียดที่อธิบายไว้อย่างชัดเจน ง่ายต่อความเข้าใจและการปฏิบัติซึ่งครอบคลุมทุกภารกิจในการบริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา จึงเป็นรูปแบบที่สามารถช่วยพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ ให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

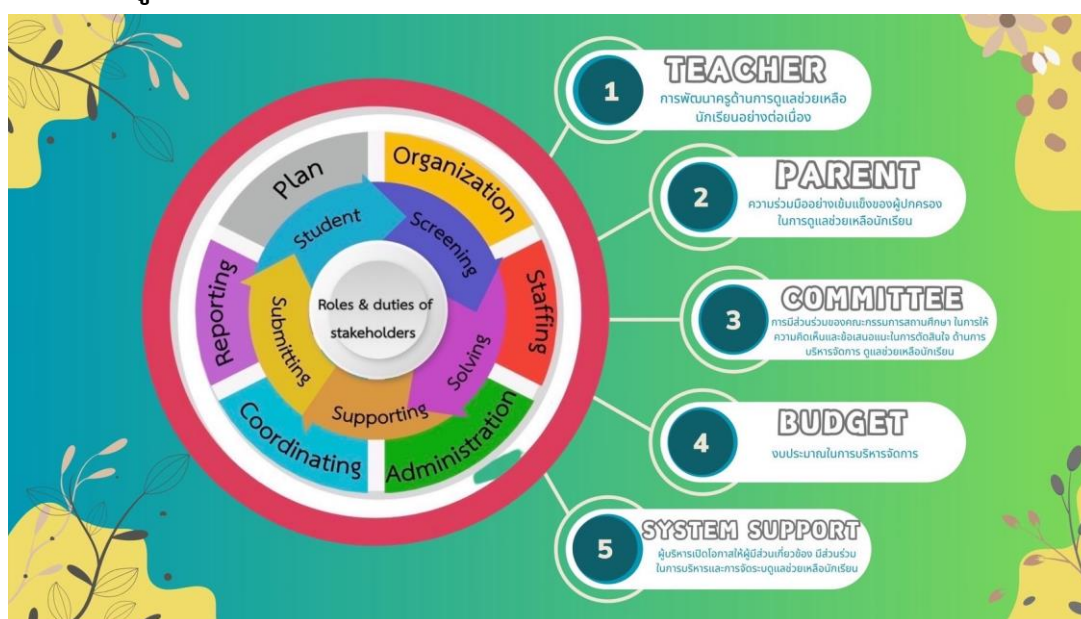
1.1 สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และชุมชน เกี่ยวกับรูปแบบ โดย

จัดการประชุมและทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้นำชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารที่ต้องการใช้ จะช่วยให้ทุกฝ่ายมีเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกัน ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาอื่นและผู้มีส่วนได้เสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้ ครอบคลุมทุกกลุ่ม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่1 รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีระดับความยุ่งยากมากที่สุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ ฉบับสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎีณา พุทธิระ. (2564). การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทารม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาบริหารการศึกษา คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- แพรวพรรณ วัฒนพันธุ์ และ วรางคณา จารุสมบูรณ์. (2560). ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา, 6(2), 15-32.

- โรงเรียนแก่น้อยศึกษา. (2565). รายงานการประเมินตนเองของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กลุ่มงานกิจการนักเรียนโรงเรียนแก่น้อยศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.. (2559). คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. สำนักทดสอบทางการศึกษา
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3. (2565). กลุ่มส่งเสริมการศึกษา. <https://www.cmarea3.go.th/2566/>
- อวยชัย ศรีตระกูล. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Department of Mental Health. (2006). *Guidelines for the Mental Health Promotion and Mental Disorder Prevention in Schools*. Ministry of Public Health.
- Ministry of Education. (2017). *Comprehensive Student Support System Development Plan*. Ministry of Education.
- Ministry of Education. (2019). *Teacher and Educational Personnel Development*. Ministry of Education.
- Office of the Basic Education Commission. (2020). *Annual Report on Student Support Systems*. Ministry of Education.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). *The 12th National Economic and Social Development Plan (2017-2021)*. Office of the Primister.